

Ковтуненко К. В.

д.е.н., доцент,

Одеський національний політехнічний університет, Україна;

e-mail: k.v.kovtunenکو@mzeid.in

Нестеренко О. В.

аспірант,

Одеський національний політехнічний університет, Україна

Орехова К. В.

к.е.н., доцент,

Харківський навчально-науковий інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи», Україна;

e-mail: kate.orekhova2010@gmail.com

СУЧАСНИЙ СТАН ТА УМОВИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У статті проведено аналіз стану банківського кредитування підприємств за період 2012-2016 роки. Розглянуто вітчизняний та іноземний досвід кредитування підприємств малого та середнього бізнесу. Запропоновані вимоги банків для кредитування потенційних позичальників та представлені основні переваги і недоліки оформлення банківського кредиту для підприємства. Зроблено висновок про те, що кредитування зараз в Україні не працює, зменшення кредитування – це прямий шлях до падіння ВВП, закриття підприємств, зростання безробіття і краху економіки, тому для подальшого економічного розвитку промисловим підприємствам країни треба шукати інші альтернативні джерела фінансування своєї діяльності.

Ключові слова: банківське кредитування, комерційні банки, юридичні особи, овердрафт, кредит під заставу депозиту.

Формул: 0; рис.: 0, табл.: 5, бібл.: 18.

Kovtunenکو K. V.

Doctor of Economics, associate professor,

Odessa National Polytechnic University;

Ukraine; e-mail: k.v.kovtunenکو@mzeid.in

Nesterenko O. V.

postgraduate student,

Odessa National Polytechnic University, Ukraine

Orehkova K. V.

PhD in Economics, associate professor,

Kharkiv Education and Scientific institute of

The State Higher Educational Establishment “University of Banking”;

Ukraine; e-mail: kate.orekhova2010@gmail.com

CURRENT STATUS AND BANK LENDING CONDITIONS OF ENTERPRISES

Summary. In the article Bank lending to enterprises for the period 2012-2016 is analysed. Reviewed national and foreign experience of crediting of the enterprises of small and average business. The proposed requirements of banks for lending to potential borrowers and presents the main advantages and disadvantages of bank loans for the enterprise. It is concluded that lending is not working in Ukraine now, reducing lending is a direct way to GDP decline, enterprise closure, rising unemployment and the collapse of the economy. Therefore, for further economic development, industrial enterprises of the country need to look for other alternative sources of financing for their activities.

Keywords: bank lending, commercial banks, legal entities, overdraft, loan collateral.

JEL Classification: G 21

Formulas: 0; fig.: 0, tabl.: 5, bibl.: 18.

Ковтуненко К. В.

д.э.н., доцент,

Одесский национальный политехнический университет;

Украина; e-mail: k.v.kovtunenکو@mzeid.in

Нестеренко А. В.

аспирант,

Одесский национальный политехнический университет, Украина

Орехова Е. В.

к.э.н., доцент,

Харьковский учебно-научный институт

ГВУЗ «Университет банковского дела», Украина

e-mail: kate.orekhova2010@gmail.com

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И УСЛОВИЯ БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация. В статье проанализировано состояние банковского кредитования предприятий за период 2012-2016 годы. Рассмотрен отечественный и зарубежный опыт кредитования предприятий малого и среднего бизнеса. Предложены требования банков для кредитования потенциальных заемщиков и представлены основные преимущества и недостатки оформления банковского кредита для предприятия. Выяснено, что банковское кредитование сейчас в Украине не работает, уменьшение кредитования – это прямой путь к падению ВВП, закрытие предприятий, рост безработицы и краха экономики, поэтому для дальнейшего экономического развития промышленных предприятий страны следует искать другие альтернативные источники финансирования хозяйственной деятельности.

Ключевые слова: банковское кредитование, коммерческие банки, юридические лица, овердрафт, кредит под залог депозита.

Формул: 0; рис.: 0, табл.: 5, библиограф.: 18.

Вступ. У сучасних умовах становлення вітчизняної економіки кредитування є одним із важливих інструментів, яке забезпечує економічне зростання країни [1]. Найбільшої актуальності кредити банківських установ набувають в часи економічної кризи, оскільки економіка знаходиться у досить тяжких умовах і як ніколи потребує кардинальних обсягів позикових коштів для подальшого свого становлення та розвитку. Велика кількість підприємств. Більшість суб'єктів господарювання сподівається на банківські кредити для початку та розвитку власного бізнесу у складні час [2]. Отже, підвищення конкурентоспроможності й ефективності діяльності виробничого сектору економіки України у майбутньому напряму залежить від кредитної активності банківських установ. В даний час система банківського кредитування не може повноцінно задовольнити потреби економіки: значний дефіцит позикового капіталу, що є слідством низьких доходів населення, слабкою економічною ефективністю, відтік коштів за кордон, присутність вагомих ресурсів в тіньовій економіці та поза банками.

Така ситуація недоречна країні зі статусом ринкової економіки й потребує зусиль для розвитку системи банківського кредитування, щоб забезпечити суб'єктів господарювання позиковим капіталом, підвищити темпи економічного зростання [3].

Аналіз досліджень та постановка завдання. Питанню банківського кредитування присвячено безліч робіт зарубіжних і вітчизняних науковців таких як Лагунін В.Д., Жукова Н.К., Ілляшенко С.М., Кузнецова Л.В., Лютий І.О., Садвакасов К.К., Вовк В.Я. Незважаючи на вагомий внесок багатьох економістів у розвиток теорії і практики, в умовах фінансово-економічної кризи кредитна діяльність потребує постійного дослідження задля оцінки економічної ситуації в країні та виявлення перспективи формування банківського кредитування суб'єктів господарювання в Україні [4].

Метою статті є аналіз стану кредитування вітчизняних підприємств банками України у 2012-2016 роки, розгляд умов банківського кредитування суб'єктів господарювання, визначення вимог банків до потенційного позичальників.

Результати дослідження. Кредит вважається фінансовою категорією, безпосередньо пов'язаною з іншими економічними категоріями такими як товар, виробництво, фінанси. Кредитування юридичних осіб в даний час прийнято інтерпретувати як «кредитування малого і середнього бізнесу». Малі та середні підприємства є значною економічною силою, що забезпечує близько 80% населення робочими місцями та реалізує більше 60% товарів та послуг. В країнах ЄС вони становлять 99,8% усіх суб'єктів господарювання та забезпечують 66,9% або 65 млн. осіб робочими місцями, витягують 55,5% загального доходу всіх підприємств.

Величезний досвід кредитного фінансування малих і середніх підприємств акумульовано в світовій практиці. У США бюджетування компаній здійснюють державна і незалежна приватна система фінансування малого бізнесу. Держава ставить критерії малому бізнесу, фінансує і підтримує малі та середні підприємства. У 1953 році була заснована Адміністрація малого бізнесу США (SBA). Вони здійснюють різні послуги по всіляких напрямках діяльності: бізнес на дому, кваліфікований бізнес-аналіз, збір пакету документів на отримання кредитів та інше. На сьогодні відомо близько п'ятдесяти програм, які здійснюють SBA. Постійно модернізуються діючі програми, створюються нові напрямки. Кожна програма містить власні конкретні цілі, клієнтів і умови участі. Найвідомішими і великими з них є «504», «7а» і «7М».

За програмою «504» надаються кредити на нарощування і вдосконалення вже діючих малих підприємств за допомогою інвестиційних фондів. Після проведення оцінки діяльності підприємств за даною програмою передбачається довгостроковий кредит строком від 10 до 20 років на покупку нерухомості, техніки, обладнання. Гранична сума кредиту 1 млн. дол. США і виділяється під гарантію кредиту в 40%.

Початківцям підприємцям за програмою «7а» надаються гарантії держави під кредити малого бізнесу. Важливою особливістю такої програми є те, що кредитують підприємства комерційні організації, а не уряд. Щоб отримати гарантії підприємству необхідно відповідати стандартам розміру малого підприємства, комерційному характеру діяльності. У компанії повинні бути відсутніми внутрішні джерела фінансових коштів, бути хороша ділова репутація, і позитивна історія кредитних відносин засновників. Виділяється гарантія на суму до 750 тис. дол. США - 75% кредиту, на суму до 100 тисяч доларів США - 80% кредиту. Терміни надання гарантій: на поповнення оборотного капіталу - до 10 років, на інвестиційні цілі - до 25 років, ставка по кредиту - 2,75%.

Програма «7М» передбачає короткострокове кредитування малих підприємств і некомерційних організацій сумою до 35 тис. дол. США. Такі компанії мають потребу в розширенні виробництва, надходження капіталу і технічної підтримки для відкриття. Надання кредитів здійснюється спеціальними посередниками, що є проміжними кредиторами між Адміністрацією малого бізнесу і малим підприємством. Дані організації мають досвід в наданні технічної підтримки та кредитуванні [5].

У Канаді комерційні банки є основними кредитними організаціями, що фінансують підприємства малого і середнього бізнесу. Наступним за важливістю джерелом інвестування є ощадні та кредитні кооперативи. Також ведуть свою діяльність народні каси, пропонуючі комерційні кредити малого обсягу (менше 250 тис. дол.).

У Німеччині основою системи кредитного фінансування є німецький державний банк. Ця фінансова організація - аналог місцевого банку розвитку і належить уряду Німеччини. Також вона з себе представляє агентство з фінансування експорту і кредитною організацією, профілюючи на кредитуванні більше 3 мільйонів малих підприємств Німеччини. Кредити видаються в рамках державних програм відповідно до стандартів традиційного банківського кредитування, головний акцент робиться на кредитоспроможності підприємства. Перевагою

кредитного фінансування малих і середніх підприємств в Німеччині є низькі процентні ставки по кредиту (до 5%), довгострокове кредитування до 10 років, звільнення від виплат по кредиту в перші два роки, можливість дострокового погашення кредиту і часткового фінансування, частина коштів фінансується за рахунок держави, а частина, що залишилася - за рахунок власних коштів [6].

Дані за кредитуванням малих і середніх підприємств в розвинених країнах представлені в табл. 1.

Згідно наведеної табл. 1 найменший відсоток 0,1 %, під який підприємства можуть взяти кредит існує в Японії, в той час як у США підприємства оформляють кредити з відсотковою ставкою у 2,75 %, у Канаді і Великобританії – 2 %.

У Білорусі банками пропонуються різні форми кредитування бізнесу. Серед них поновлювані і непоновлювані кредитні лінії, лізинг, факторинг, акредитив, гарантії, проектне фінансування та ін. Фінансові установи надають беззаставні кредити або з частковим забезпеченням заставою. Всього лише третина підприємств можуть скористатися підтримкою банків.

Головними причинами малої доступності кредитних ресурсів є відсутність заставного забезпечення і високі процентні ставки. Зазвичай в якості застави підприємствами надається нерухомість, транспортні засоби, обладнання, а також порука третіх осіб [8].

Таблиця 1

Кредитування малого та середнього бізнесу у розвинених країнах ^{*)}

Країна	Максимальна кількість працівників	Під який відсоток можуть взяти кредит, %	Розмір кредиту для підприємств, що надає держава (євро)
Японія	1000	0,1	верхньої межі не встановлено
США	500	2,75	до 1,79 млн
Канада	500	2	223 тис.
Великобританія	50	2	286 тис.

^{*)} Джерело: розроблено на основі [7]

Забезпеченням по кредиту на поповнення обігових коштів, як правило, виступають товари в обороті. Ставки за кредитами для підприємств встановлюються індивідуально і залежать від цілей кредитування, необхідної суми, наданої застави і терміну кредитування. Ставки досить високі по кредитах без цільового призначення. Мінімальна ставка по кредитах в 2013 році в білоруських рублях становить 33% річних, в іноземній валюті - 12,9%. Термін видачі кредиту для підприємств до 4 років [9].

В Україні кредитування підприємств малого та середнього бізнесу здійснюється банками (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість банків в Україні у період 2012-2016 рр. ^{*)}

Дата	Кількість банків	Частка приросту у %
01.01.2013	176,00	0,00
01.01.2014	180,00	+2,27
01.01.2015	163,00	-9,44
01.01.2016	117,00	-28,22
01.01.2017	96,00	-17,95

^{*)} Джерело: розроблено на основі [4]

Комерційні банки, маючи ліцензію НБУ, є головним кредитором економіки країни, а також виконують важливу роль покупця і продавця наявних вільних коштів у суспільства. Ключовими джерелами кредитних ресурсів банків є їх власні кошти, залишки на поточних рахунках, депозити населення та підприємств, міжбанківські кредити, випуск цінних

паперів. Основним шляхом виходу з кризового становища на сьогодні є прогресивний розвиток банківського кредитування та підвищення ефективності банківського сектору [10]. При сучасних обставинах в Україні відстежується динамічне зниження кількості банківських установ. За офіційними даними НБУ, в Україні на 1 січня 2017 року зареєстровано 96 банків, що на 21 установу менше ніж на 01 січня 2016 року. Аналіз кредитів, наданих юридичним особам за період 2012-2016 роки найбільшими банками країни представлений у табл. 3.

Таблиця 3

Динаміка кредитів, наданих юридичним особам банками України у період 2012-2016 рр., млн. грн. *)

Банки-кредитори	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017
ПРИВАТБАНК	94 622	118 778	139 212	151 705	34 968
ОЩАДБАНК	48 879	49 025	66 894	62 740	63 283
УКРЕКСІМБАНК	39 825	41 791	51 714	54 810	58 224
ПРОМІНВЕСТБАНК	29 379	28 205	38 417	31 799	27 121
СБЕРБАНК РОСІЇ	19 617	24 658	36 839	44 449	40 038
ІНШІ БАНКИ	328 440	391 685	394 734	270 916	255 756
ВСЬОГО	560 765	654 145	727812	616 420	479 393

*) Джерело: розроблено на основі [11]

Такий різкий спад пояснюється економічною фінансовою та політичною кризою цих років. Неймовірно зростання інвалюти та подорожчання кредитних ресурсів стало наслідком банкрутства багатьох компаній, які зітнулися з труднощами повернення банківських кредитів. Причинами високого рівня проблемної заборгованості стали поверхневий аналіз фінансового стану позичальника, недосконала система дисконтування заставного майна в докризовий період. Обсяг кредитів, наданих юридичним особам щороку знижується, що свідчить про негативну тенденцію кредитування у банківському секторі України [10].

Основні пропозиції та умови кредитування для підприємств найбільших банків України виділено в табл. 4.

Таблиця 4

Умови кредитування для юридичних осіб ТОП банків України у 2017 році *)

Умови кредитування	ПРИВАТБАНК	ОЩАДБАНК	УКРСОЦБАНК	ОТП БАНК
Тип кредиту, кредитної лінії	I. овердрафт із забезпеченням	I. овердрафт із забезпеченням	I. банковий овердрафт банковий овердрафт	овердрафт із забезпеченням відновлювана кредитна лінія
		II. банковий овердрафт		строковий кредит
	II. відновлювана кредитна лінія (поповнення обігових коштів)	III. відновлювана кредитна лінія	II. кредит під заставу депозиту	овердрафт із забезпеченням відновлювана кредитна лінія
		VI. не відновлювана кредитна лінія (придбання ТЗ, або обладнання)		строковий кредит
Реальна ставка, % річних	від 22 % до 24 % річних (I, II)	I. від 17,5 % до 23,5 % річних	I. 26% річних	I. від 19,9% річних
		II. + 4 % до діючої процентної ставки за овердрафтом		VI. фіксована ставка з щорічним переглядом
		III. від 19 % річних	II. 26% річних	
		VI. від 19% річних		

Продовження таблиці 4

Строк кредитування	до 12 міс. (I, II)	I, II до 24 міс.	I. до 12 міс.	I, III до 12 міс.
		III. до 36 міс.	II. менше терміну дії депозиту на 1 день	II. до 36 міс.
		VI. до 60 міс.		VI. до 60 міс.
Комісія	встановлюється індивідуально (I, II)	I. 1 % ліміту овердрафту	I. 1% від ліміту овердрафту.	I. щомісячна комісія - 0,5%
		II. 2% від ліміту овердрафту, але не менше 2000 грн.	II. 1% від ліміту овердрафту.	II-VI встановлюється індивідуально
		одноразова - від 0,2 %; (III, VI)		
Сума ліміту кредиту	I. пропорційно надходженням на поточні рахунки у ПриватБанку.	I. до 50 % середньомісячних надходжень на його поточний рахунок в Ощадбанк за останні 6 місяців	I. мін. 25 000 грн. макс. 500 000 грн, ліміт до 40% від суми середньомісячних чистих надходжень за останні 3 місяці	I. від 12 000 грн до 1 000 000 грн.
		II. макс. 500 000 грн, до 25% середньомісячних надходжень на поточний рахунок в Ощадбанку за останні 6 місяців		
	II. від 500 000 до 2 000 000 грн (40% від ринкової вартості наданої застави)	III. має відповідати поточним розмірам діяльності	II-VI мін. сума 4 000 000 грн	
		VI. 10 000 – 20 000 000 грн.		
Умови погашення	I. повне погашення протягом 30 днів з моменту виникнення першого мінуса	(I,II) щомісячне повне погашення заборгованості за овердрафтом	(I,II) в кінці терміну дії договору.	I. погашення всієї суми овердрафту в кінці терміну
		III. щомісячно/щоквартально/рівними частинами		II, III періодичними внесками або одноразовим платежем в кінці терміну.
	II. обнуління кожні 90/180 днів	VI. щомісячно рівними частинами		VI. щомісячні виплати

*) Джерело: розроблено на основі [11]

Найбільш ходовим і дешевим в 2017 році став овердрафний кредит, що надається фінансовою установою на платній основі і зраховується на поточні рахунки компаній понад залишок власних коштів. Овердрафт для підприємств зручний, оскільки дозволяє уникати короткострокового дефіциту грошових коштів, що провокує платіжні розриви в момент здійснення діяльності суб'єктами господарювання. Відсоткова ставка від 17,5 до 26% і залежить від того бланковий овердрафт або з заставою.

При оформленні застави банк неодмінно вимагатиме ліквідне майно і вартість забезпечення повинна бути в 1,5-2 рази більше суми кредиту. Найактивніше зараз фінансують компанії, в яких швидко обертаються бізнеси, таким чином банкіри мінімізують свої ризики, і не варто підприємствам розраховувати на довгострокові проекти.

Справжньою рідкістю стало надання кредитів на розвиток або інвесткредитів. Отримати їх могли лише обрані (не перший рік обслуговуються в банку-кредиторі) і тільки якщо і самі ризикували своїми грошима і заставами. Вимога по власній участі є лише при інвестиційному кредитуванні. Зазвичай воно становить не менше 30% вартості проекту. У заставу може прийматися як майно, яке купується, так і інший ліквідний актив позичальника

або поручителя. Термін кредитування до п'яти років. Середній чек для оборотних коштів агрокомпанії в сегменті середнього бізнесу - це вже кредит в рамках від 3 до 10-15 мільйонів грн. А інвестиційні кредити, в залежності від того, яку техніку набуває підприємство (імпорту або СНД), коливаються в межах 1,0-15,0 мільйонів гривень [11].

Кредит бізнесу під заставу депозиту стає в кризові часи особливо популярним - видається дуже швидко, оцінки застави і страхування не вимагає, термін кредитування може бути набагато менше терміну депозиту, а можна і брати і повертати позикові гроші час від часу (оформивши кредитну лінію). Це кредитна програма індивідуального типу. Однак більшість експертів відзначили, що якщо депозит і кредит в гривні – то ставка кредиту встановлюється вище ставки депозиту-застави: на 2-4 процентних пункту. Таким чином, якщо у підприємства в якості застави є високоприбутковий внесок зі ставкою близько 20% річних, то кредит під нього буде коштувати 23% річних. На відміну від звичайних заставних кредитів і овердрафтів, компанія не витрачається на страхування застави, його оцінку, експертизу, нотаріальні послуги і масу інших супутніх звичайному бізнес-займу дрібниць.

Основні переваги і недоліки оформлення банківського кредиту для підприємства представлені у табл. 5.

Основним критерієм для отримання кредиту підприємством є його фінансовий стан. Якщо компанія має можливість без проблем погашати кредит та відсотки за діючими зобов'язаннями, то це є сприятливим фактором важливим для кредиторів. Також істотним моментом є реінвестування прибутку в діяльність підприємства. Якщо власник, замість реінвестування в прибуток, повністю витрачає його на свої потреби, то жоден статусний банк не надасть кредити підприємству, мінімізуючи свої ризики [18].

В 2017 році з боку банків вимоги до підприємств значно виросли. Тепер банківські установи зобов'язані дуже ретельно аналізувати платоспроможність позичальника, вимагати забезпечення у вигляді ліквідної нерухомості або депозитів. Фактично усі кредити для підприємств робляться проблемними, оскільки фінансові установи не беруть в якості застави майнові права і товари в обороті. Банки повинні показати дійсну якість своїх кредитних портфелів, під які їм доведеться сформувавши резерви. Якщо перевірка з НБУ знаходить факт кредитування підприємства з сумнівною діловою репутацією, то банк можуть просто закрити [12]. Таким чином, жорсткі вимоги до кредитування малого та середнього бізнесу стануть гальмом для кредитування економіки.

Таблиця 5

Основні переваги і недоліки оформлення банківського кредиту для підприємства *)

Переваги	Недоліки
Розвиток здорової конкуренції за рахунок збільшення чисельності кількості підприємств	Складність отримання кредитів у банків
Компанія може вирішити свої фінансові завдання в короткі терміни	Досить висока ставка кредитування
Підприємство може розподілити кредитне навантаження на тривалий час завдяки довгостроковим кредитам	Підприємства, що ведуть сезонну діяльність можуть мати фінансові проблеми з погашенням кредиту з графіком платежів в жорстких рамках
Можливість використання інновації у своїй діяльності	В основному всі види кредитування припускають наявність заставного майна і в разі форс-мажору підприємство може його втратити
Стрімкий розвиток новоствореного підприємства	Швидкість повного розорення підприємства і банкрутства

*) Джерело: розроблено на основі [8]

Висновки. Проведений аналіз стану банківського кредитування промислових підприємств дозволяє зробити висновок про те, що кредитування зараз в Україні не працює, зменшення кредитування призведе до падіння ВВП, закриттю підприємств, зростанню

безробіття і краху економіки, тому для подальшого економічного розвитку підприємствам країни треба шукати інші альтернативні джерела фінансування своєї діяльності.

Існуюча національна модель регулювання як економіки загалом, так і фінансового ринку характеризуються постійним виникненням проблемних ситуацій у функціонуванні вітчизняних банків та недосконалістю державного регулювання функціонування банківського сектору. Нефективність державних регулятивних механізмів функціонування вітчизняного банківського сектору викликають макроструктурні диспропорції, зменшення фінансової підтримки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, скорочення експорту, валютних надходжень і золотовалютних резервів Національного банку України. Досягнення ключових цілей макроекономічної політики потребує переосмислення парадигми банківського регулювання.

Література

1. Рубіжанський, В. С. Оцінка рівня організації банківського кредитування в Україні [Текст] / В. С. Рубіжанський // Управління розвитком. – 2013. – № 14 (154). – С. 153–156.
2. Стахів, О. Я. Аналіз кредитного ринку України за впливом різних груп банків [Текст] / О. Я. Стахів // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2012. – Вип. 1 (12). – С. 56–61.
3. Нех, Д. Сучасний стан банківського кредитування юридичних осіб в Україні [Електронний ресурс] / Д. Нех. – Режим доступу: <http://naub.ua.edu.ua/2015/сучасний-стан-банкiвського-кредитув/>
4. Солоділова, К. В. Сучасний стан кредитування в Україні [Текст] / К. В. Солоділова, О. В. Шафранова // Молодий вчений. – 2017. – № 3 (43). – С. 844–847.
5. Шпинова, А. І. Кредитування малих та середніх підприємств: зарубіжний та російський досвід [Текст] / А. І. Шпинова. – 2009. – 156 с.
6. Мармашова, С. П. Мировой опыт кредитования малого бизнеса и особенности его приложения в Республике Беларусь [Текст] / С. П. Мармашова // Белорусская модель развития в контексте глобализации : сборник научных трудов / Академия управления при Президенте Республики Беларусь. – Минск : Право и экономика, 2013. – Вип. 2. – С. 125–133.
7. Міняйло, Н. Гроші на бізнес від держави. В розвинених країнах уряди дають дешеві кредити малим підприємствам [Електронний ресурс] / Н. Міняйло. – Режим доступу: http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/77577/Groshi_na_biznes_vid_derzhavy_V_rozvyvnyykh.
8. Климова, Н. В. Сучасний стан кредитування малого і середнього бізнесу у Росії [Електронний ресурс] / Н. В. Климова, М. І. Іщенко. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennoe-sostoyanie-kreditovaniya-malogo-i-srednego-biznesa-v-rossii>.
9. Попкова, А. С. Особливості кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва у Білорусі [Текст] / А. С. Попкова // Білоруський економічний журнал. – 2013. – № 4. – С. 139–149.
10. Пислиця, А. А. Аналіз стану кредитування юридичних осіб в банківській сфері [Текст] / А. А. Пислиця, Т. М. Котенко // Наукові записки. – 2014. – № 15. – С. 29–33.

Received 21.08.2017

©Ковтуненко К. В., Нестеренко О. В.,
Орехова К. В.

References

1. Rubizhanskyi, V. S. (2013). Otsinka rivnia orhanizatsii bankivskoho kredytuvannia v Ukraini. *Upravlinnia rozvytkom*, 14(154), 153–156.
2. Stakhiv, O. Ya. (2012). Analiz kredytnoho rynku Ukrainy za vplyvom riznykh hrup bankiv. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, 1(12), 56–61.
3. Nekh, D. (2015). *Suchasnyi stan bankivskoho kredytuvannia yurydychnykh osib v Ukraini*. Available at <http://naub.ua.edu.ua/2015/suchasnyy-stand-bankivs'koho-kredytuv/>
4. Solodilova, K. V. (2017). Suchasnyi stan kredytuvannia v Ukraini. *Molodyi vchennyi*, 3(43), 844–847.
5. Shpynova, A. I. (2009). *Kredytuvannia malykh ta serednykh pidpriemstv: zarubizhnyi ta rosiyskyi dosvid*.
6. Marmashova, S. P. (2013). Mirovoi opyt kreditovaniia malogo biznesa i osobennosti yego prilozheniia v Respublike Belarus. *Belorusskaia model razvitiia v kontekste globalizatsii*, 2, 125–133.
7. Miniailo, N. (2017). *Hroshi na biznes vid derzhavy. V rozvyvnyykh krayinakh uriady daiut deshevi kredyty malym pidpriemstvam*. Available at http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/77577/Groshi_na_biznes_vid_derzhavy_V_rozvyvnyykh
8. Klymova, N. V. (2017). *Suchasnyi stan kredytuvannia maloho i serednoho biznesu u Rosii*. Available at <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennoe-sostoyanie-kreditovaniya-malogo-i-srednego-biznesa-v-rossii>
9. Popkova, A. S. (2013). Osoblyvosti kredytuvannia subetiv maloho i serednoho pidpriemnytstva u Bilorusi. *Biloruskyi ekonomichnyi zhurnal*, 4, 139–149.
10. Pyslytsya, A. A. (2014). Analiz stanu kredytuvannia yurydychnykh osib v bankivskii sferi. *Naukovi zapysky*, 15, 29–33.

Received 21.08.2017

©Kovtunencko K. V., Nesterenko O. V.,
Orekhova K. V.